

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова,
доктор фізико-математичних наук,
професор

Г.М. Торбін
«*Сергій*» 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування зі спеціальності
для абітурієнтів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобуття наукового ступеня «Доктор філософії»
галузі знань 01 Освіта
спеціальності А15 Професійна освіта

Програма вступного іспиту в аспірантуру з теорії і методики професійної освіти для здобувачів наукового ступеня «Доктор філософії» за спеціальністю А15 Професійна освіта. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025.

Укладач:

Дем'яненко Наталія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

Рекомендовано Вченою радою педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова (протокол № 11 від 26 березня 2025 р.).

Декан факультету

Тарас ОЛЕФІРЕНКО

Гарант освітньо-наукової програми

Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Критерії оцінювання знань, умінь, компетентностей	5
3. Зміст програми	6
4. Орієнтовні питання до вступного іспиту	10
5. Зразки білетів вступного іспиту	13
6. Рекомендована література та електронні джерела	14

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма базується на державних нормативно-правових документах про освіту: Законах України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (ВВР); «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (ВВР); «Про професійно-технічну освіту», редакція від 01.01.2019 р. №2443-VIII, 2300-VIII (ВВР); Указах Президента України: «Про вдосконалення вищої освіти в Україні» від 3.07.2020 р. № 210/2020, «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 722/2019, Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр. (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р); Постанові Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук» від 23.03.2016 р. № 261.

Вступний іспит зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти) дає можливість з'ясувати загальну наукову ерудицію майбутнього здобувача наукового ступеня (знання загальних тенденцій розвитку освіти в Україні й світі, обізнаність щодо основних проблем сучасної вищої професійної освіти, методики викладання у закладах вищої освіти, уміння обґрунтовувати наукові проблеми, виявляти закономірності й тенденції розвитку провідних явищ сучасної вищої освіти на основі володіння методологією та методикою наукового дослідження).

Загалом вступний іспит дозволяє виявити рівень підготовленості й здатності до науково-дослідної і дослідно-експериментальної діяльності, розкрити концептуальне бачення особистістю розвитку сучасних освітніх процесів, проблем професійної освіти, особливостей наукових, практико орієнтованих підходів до їх вирішення в контексті інтеграції України до світового освітнього простору, напрямів проєктування, визначення шляхів, способів організації і здійснення фундаментального і прикладного наукового дослідження.

Складаючи іспит, необхідно:

показати знання: тенденцій і особливостей розвитку вищої професійної освіти в Україні і світі, теоретичних і методичних проблем розвитку вищої освіти в Україні й за рубежом; основних понять і проблем загальної, професійної педагогіки, дидактики, методики викладання контекстних освітніх курсів, змісту професійної та психолого-педагогічної підготовки у закладах вищої освіти (в єдності теорії і практики), особливостей інноваційного педагогічного досвіду; теорії та методики викладання у ЗВО, навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників; праць українських і зарубіжних науковців з питань професійної освіти і розвитку педагогічного знання;

виявити вміння: аналізувати тенденції розвитку освіти й педагогічної науки в сучасному світовому освітньому просторі; творчо характеризувати освітні, педагогічні теорії, виявляти зв'язки і суспільні залежності освітніх процесів; доцільно використовувати у професійній діяльності традиційне педагогічне знання та освітню інноватику; прогнозувати основні шляхи розвитку професійної освіти в Україні й світовому освітньому просторі.

Програма вступного іспиту на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти зі спеціальності 015 «Професійна освіта» (теорія і методика професійної освіти) складається з пояснювальної записки і трьох розділів: «Теоретико-правові основи професійної освіти»; «Дидактика професійної освіти»; «Організація педагогічного дослідження, систематизація і представлення його результатів».

Програма побудована на інтегративній основі, охоплює напрями: теорія і практика професійної освіти, інтернаціоналізація професійної освіти, інноваційні технології у професійній освіті, сучасні технології в науковій сфері, організація експериментальної освітньо-наукової діяльності.

Міжпредметні зв'язки: філософія освіти і науки, освітня політика, педагогіка, психологія, освітня інноватика, андрагогіка, геронгогіка, управління закладом вищої освіти, нормативно-правове регулювання діяльності ЗВО, неперервна освіта та ін.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальні критерії оцінювання :

- знання науково-літературної джерельної бази, вміння застосовувати наукові розробки в аналізі освітніх, педагогічних проблем, питань професійної освіти;
- розуміння науково-педагогічних підходів, наукових принципів, понять і категорій, вміння оперувати ними;
- уміння аргументувати і демонструвати власні наукові погляди;
- уміння проєктувати, розробляти програму і методику наукового дослідження, цілеспрямовано формувати комплекс емпіричних і теоретичних методів дослідження проблем професійної освіти.

Критерії оцінювання відповідей на екзаменаційні питання

«Відмінно»	вільне оперування інтегрованими знаннями з освіти/педагогіки, здатність підтримати проблемну дискусію, виявляти професійну ерудицію в передбачуваній сфері наукового дослідження, поінформованість щодо найбільш важливих освітніх проблем, педагогічних ідей, які висловлювалися в минулому та є предметом сучасних наукових дискусій, володіння поняттєво-категоріальним апаратом сучасної професійної освіти. Наявність науково-аналітичних здібностей, здатності виокремлювати актуальні факти, явища, події в освітній галузі, використовувати теоретичні знання як основу й метод пізнання, виявляти проблеми для здійснення актуальної науково-педагогічної діяльності, комбінувати знання для більш глибокого розуміння проблем професійної освіти і збагачення професійних знань. Уміння проєктувати, розробляти програму і методику наукового дослідження з формуванням
------------	---

	комплексу доцільних наукових (теоретичних і емпіричних) методів.
«Добре»	демонстрування розуміння наукових проблем у розвитку освіти і педагогіки, загальної наукової ерудиції, науково-аналітичних здібностей за припустимої відсутності бачення шляхів їх вирішення.
«Задовільно»	розкриття основного змісту питань за наявності окремих неточностей у трактуванні провідних наукових категорій освіти/педагогіки, концепцій, стратегій розвитку освіти, напрямів професійної освіти.
«Незадовільно»	відсутність знань науково-теоретичних джерел та основних проблем обраної наукової спеціальності, неточні відповіді на основні питання, нерозуміння сутності обговорюваної проблеми, нездатність відповісти на додаткові запитання, відмова давати відповідь і виконувати екзаменаційне завдання.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

1.1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

Нормативно-правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування й розвитку. Закони України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про професійно-технічну освіту”. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр., Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук».

Державотворча функція освіти. Національна система та Національна рамка кваліфікацій. Галузеві рамки кваліфікацій. Державні стандарти професійної освіти. Ліцензування і акредитація освітніх програм. Освітньо-професійна програма.

Основні категорії професійної освіти (професійне навчання, професійний розвиток особистості, професійне самовизначення і самовдосконалення), їх характеристика. Особливості професійної освіти: взаємозв'язок і наступність загальної та професійної освіти; компетентнісний характер професійної освіти, єдність теорії і практики у професійній освіті, наукове підґрунтя професійної освіти, контекстність професійної освіти. Готовність до професійної діяльності. Критерії та рівні готовності до професійної діяльності. Професійно-педагогічна культура, партнерська педагогічно доцільна морально-естетична суб'єкт-суб'єктна взаємодія як чинники ефективності технологій професійного навчання.

1.2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти впродовж життя

Фундаментальні принципи та основні суперечності розвитку сучасної освіти. Глобалізація освітніх процесів. Світовий освітній простір. Відкрите освітнє середовище. Концепція освіти впродовж життя. Формальна, неформальна та інформальна освіта.

Національна освіта як соціокультурне явище. Парадигмальний розвиток освітніх процесів і педагогічного знання. Освіта в контексті глобалізації. Інтернаціоналізація системи національної освіти. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія. Світові тенденції в організації неперервної освіти. Технологізація освіти в історичній неперервності. Організаційно-педагогічні засади трирівневої освіти в Україні й світі.

Система освіти України. Неперервність освіти. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні. Освітня платформа. Вища освіта. Післядипломна освіта. Дистанційна освіта. Самоосвіта. Освіта дорослих. Андрагогіка. Герогогіка.

Концептуальні засади розвитку професійної освіти в Україні, напрями її інтеграції в Європейський освітній простір.

1.3. Розвиток професійної освіти в контексті сучасних освітньо-інтеграційних процесів. Особливості формування професійної освіти в умовах воєнного стану в Україні

Пріоритетні напрями реформування професійної освіти в Україні. Професійна освіта як сфера освітніх послуг. Світові тенденції розвитку професійної і професійно-педагогічної освіти. Компетентнісні засади сучасної професійної освіти, її контекстність. Інноваційні процеси в розвитку професійної освіти, орієнтування на запити світового ринку. Ідея гуманізації професійної освіти. Особливості формування професійної освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Принципи гуманізації професійної освіти: гуманітаризація, фундаменталізація, системність, інтегративність, міждисциплінарність, діяльнісна спрямованість, світова орієнтація, національний характер, національна свідомість, патріотизм, громадянська позиція.

Тенденції розвитку неперервної професійної освіти в Україні: педагогічний, андрагогічний, герогогічний напрями.

Сучасний стан і шляхи забезпечення якості професійної освіти в Україні. Моніторинг якості освіти: поняття, сутність, структура. Види моніторингу. Сутність освіти для сталого розвитку. Проблема академічної прозорості та доброчесності в сучасному освітньо-науковому просторі.

Єдність освіти і науки. Навчання на дослідницькій основі. Методи залучення молоді до науково-дослідної роботи.

Автономія та академічні свободи закладів вищої освіти. Академічна мобільність та конкурентоспроможність фахівців. Полікультурна освіта:

сутність, принципи, тенденції. Напрями інформатизації освіти. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання.

Духовна культура сучасної молоді. Ціннісні основи розвитку особистості. Аксіологічні засади професійно-педагогічної освіти. Акмеологічні орієнтири сучасної вищої освіти. Впровадження сучасних освітніх технологій у професійну освіту.

Особливості організації освітньо-наукового процесу у закладах вищої освіти. Проектування освітнього середовища ЗВО. Інноваційні основи освітнього процесу. Психолого-педагогічні засади партнерської взаємодії викладача і студента. Науково-методичний супровід освітнього процесу у ЗВО.

РОЗДІЛ II. ДИДАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Дидактичний процес у професійній освіті

Сутність дидактичного процесу. Основні категорії дидактики. Закономірності та принципи навчання. Зміст професійної освіти. Зміни структури і змісту освітнього середовища у воєнний час. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Вимоги до навчально-методичного забезпечення освітніх курсів (обов'язкових, вибірових освітніх компонентів). Навчальна програма. Робоча програми курсу. Підготовка контрольно-вимірювальних матеріалів для оцінювання якості знань. Навчально-методичний, освітньо-професійний, навчально-науковий комплекс.

Суб'єкти освітньо-наукового процесу ЗВО. Діяльність викладача. Організація і управління освітнім процесом. Діяльність студентів. Форми учіння. Студентоцентрованість, контекстність навчання. Принцип індивідуалізації освітнього процесу.

Компетентнісний підхід в організації і результативності освітнього процесу. Сучасні тенденції розвитку змісту освіти крізь призму компетентнісного підходу. Система компетентностей (ключові, загальногалузеві, предметні). Ключові компетентності: навчальна, соціальна, компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій, економічна (підприємницька), загальнокультурна, валеологічно-оздоровча, громадянська.

Професійна компетентність - базова характеристика діяльності фахівця.

Тема 2.2. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу у професійній освіті

Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання. Методи організації і забезпечення розвитку освітнього процесу. Методи мотивації і стимулювання навчальної діяльності. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.

Форми організації освітнього процесу. Лекція. Дидактичні вимоги до лекції, методика її підготовки й проведення. Семінарське заняття, методика

його організації і проведення. Практичне заняття, методика його підготовки й проведення. Лабораторне заняття, методика його підготовки й проведення. Організація і проведення факультативів, спецкурсів і спецсемінарів. Індивідуальні заняття, консультації і колоквіуми. Тьюторинг (індивідуальний супровід) у професійній освіті. Неперервна (навчальна, наукова, виробнича) практика студентів. Методика організації і проведення самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Види самостійної роботи студентів. Загальні засади науково-дослідної роботи студентів (НДРС). Види, форми і методи НДРС. Оформлення результатів дослідження. Діагностика, контроль та оцінювання результатів навчання. Функції й види контролю у професійній освіті.

Тема 2.3. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні освітні технології у професійній освіті

Сутність і зміст освітньої інноватики у професійній освіті. Інноваційна активність. Педагогічна неологія. Закономірності перебігу інноваційних процесів (закони необоротності стабілізації педагогічного середовища, обов'язкової реалізації інноваційного процесу, стереотипізації освітніх інновацій). Інноваційна освіта, інноваційна мета освіти, інноваційне навчання. Заклад освіти інноваційного типу. Інноваційний потенціал закладу вищої освіти. Інноваційне освітнє середовище. Проектування та впровадження освітньої інноватики в дидактичний процес ЗВО. Педагогічна аксіологія, праксеологія.

Інноваційні процеси в освіті. Критерії інноваційної діяльності (новизна, наукова достовірність, ефективність, прогностичність). Критерії впровадження інновацій в освітній процес закладу вищої освіти (доцільність, освітня ефективність, доступність, творчість, техніко-економічні та дидактичні можливості). Класифікація технологій навчання. Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасному ЗВО. Нові інформаційні технології навчання – мета, завдання та особливості застосування у ЗВО. Дистанційне, змішане навчання у закладах вищої освіти України. Сутність активного та інтерактивного навчання, його цілі та завдання (ситуативне моделювання, портфоліо, кейси, тьюторіали, ділові ігри тощо). Особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні.

Індивідуалізація професійної освіти. Індивідуальний освітній запит. Автономне навчання. Індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальна освітня програма. Супровід у професійній освіті (консалтинг, модераторство, фасилітаторство, тьюторинг).

РОЗДІЛ III. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОБРОБЛЕННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

Тема 3.1. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень

Педагогічне дослідження як процес і результат наукової діяльності. Науковий апарат, основні наукові категорії дослідження та їх

характеристика. Поняття про наукові підходи і принципи організації педагогічного дослідження.

Класифікація педагогічних досліджень, характеристика різновидів. Фундаментальні й прикладні педагогічні дослідження.

Методи педагогічних досліджень. Теоретичний аналіз і синтез. Методи емпіричного дослідження. Співбесіда, анкетування та спостереження. Експертні методи. Вивчення і узагальнення інноваційного педагогічного досвіду в системі професійної освіти. Педагогічний експеримент: сутність та основні етапи. Природний, лабораторний. Констатувальний, формувальний, пілотний, контрольний експеримент. Індивідуальна експертна оцінка. Метод узагальнення незалежних характеристик. Лабораторний метод. Особливості відбору методів і методик дослідження. Розроблення тестів для незалежного оцінювання навчальних досягнень студентів. Методи оброблення наукового матеріалу. Математико-статистичні методи обчислення експертних оцінок. Статистична перевірка педагогічної гіпотези. Шляхи впровадження наукових висновків (результатів) у практику закладів професійної освіти.

Тема 3.2. Організація, зміст і методика педагогічного дослідження

Науково-дослідна робота у професійній освіті (бакалаврські, магістерські, докторські освітні програми), її сутність, завдання, напрями організації, форми з урахуванням специфіки закладу вищої освіти.

Особливості написання, оформлення та захисту наукового реферату, проєкту, магістерської, дисертаційної роботи з теорії і методики професійної освіти (015 Професійна освіта).

Загальна характеристика освітньо-кваліфікаційних та освітньо-наукових праць (формулювання теми дослідження, розроблення структури роботи, визначення актуальності досліджуваної проблеми, оформлення наукового, категоріально-поняттєвого апарату), основні вимоги до формулювання наукової новизни, практичного значення, апробації і впровадження результатів дослідження. Оформлення додатків. Бібліографічний апарат досліджень зі спеціальності 015 Професійна освіта. Правила бібліографічного опису документальних та літературних джерел, наведення і оформлення цитат та бібліографічних посилань у текстах. Пошук інформації у процесі виконання наукової роботи. Електронний пошук наукової інформації.

Академічна доброчесність. Шляхи запобігання академічному плагіату.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Нормативно-правові документи, що регулюють розвиток професійної освіти, визначають основні напрями її реформування.
2. Тенденції інтернаціоналізації професійної освіти України.
3. Особливості реформування сучасних систем професійної освіти.
4. Трансформація освітнього середовища у закладах освіти України воєнного часу.

5. Неперервність професійної освіти. Концепція освіти впродовж життя.
6. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні.
7. Теоретичні основи професійної освіти.
8. Перспективи розвитку професійної освіти України у повоєнний час.
9. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія.
10. Організаційно-педагогічні засади трирівневої освіти в Україні.
11. Професійна орієнтація особистості, її складові, основні завдання та підходи до їх розв'язання.
12. Аксиологічні основи розвитку професійно-педагогічної освіти.
13. Вимоги до професійної компетентності сучасного фахівця.
14. Розвиток професійної освіти в Україні в контексті світового освітнього простору.
15. Роль професійного самовизначення у формуванні особистості.
16. Суспільна й особистісна цінність неперервної професійної освіти.
17. Основні категорії професійної педагогіки, їх характеристика.
18. Система вищої освіти України.
19. Освіта впродовж життя: педагогіка, андрагогіка, геронгогіка.
20. Студентоцентрованість освітньо-наукового процесу ЗВО.
21. Формування відкритого освітнього середовища ЗВО.
22. Формальна, неформальна й інформальна освіта в контексті неперервності.
23. Партнерські педагогічно доцільні відносини викладач-студент у ЗВО.
24. Особистість студента в освітньо-науковому процесі ЗВО.
25. Викладач закладу вищої освіти, напрями його діяльності.
26. Дидактика професійної освіти, її завдання та функції.
27. Сутність і структура освітньо-наукового процесу у ЗВО.
28. Закономірності й принципи дидактики професійної освіти.
29. Методи навчання у закладі вищої освіти.
30. Форми організації навчання у ЗВО.
31. Лекції, методика їх підготовки і проведення.
32. Семінарське заняття, методика його підготовки і проведення.
33. Практичне заняття, методика його підготовки і проведення.
34. Лабораторне заняття, методика його підготовки і проведення.
35. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів.
36. Науково-дослідна робота студентів.
37. Навчальна і виробнича практики студентів.
38. Ситуативне моделювання в освітньому процесі ЗВО.
39. Особистісна зорієнтованість освітнього процесу у закладі вищої освіти.
40. Індивідуальний супровід у професійній освіті.
41. Практична спрямованість (контекстність) освітнього процесу у ЗВО.
42. Технологія квазіпрофесійного моделювання у закладі вищої освіти.
43. Тьюторська освітня технологія.
44. Інтерактивні освітні технології реалізації освітнього процесу в закладі вищої освіти.
45. Особливості змішаного навчання у ЗВО.

46. Технологія дистанційного навчання.
47. Автономне навчання у ЗВО.
48. Особливості організації освітнього процесу у воєнний час
49. Компоненти, функції і види контролю знань, умінь, компетентностей у ЗВО.
50. Методи і форми контролю якості знань.
51. Оцінювання результатів освітньої діяльності.
52. Виховна (ціннісна) складова професійної освіти.
53. Основи самовиховання у ЗВО.
54. Функції і завдання куратора академічної групи.
55. Студентське самоврядування.
56. Структура управління закладом вищої освіти.
57. Рівні, ступені, кваліфікації вищої освіти України.
58. Заклади вищої освіти України. Національний і дослідницький університети.
59. Парадигмальні напрями розвитку вищої школи України у світовому контексті.
60. Автономія і академічні свободи ЗВО.
61. Професійна освіта в країнах ЄС.
62. Організація досліджень зі спеціальності 015 Професійна освіта.
63. Методи наукового дослідження з проблем професійної освіти.
64. Види і типи педагогічних досліджень (015 Професійна освіта).
65. Педагогічний експеримент, його основні етапи.
66. Науковий апарат (об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза) дослідження з теорії і методики професійної освіти.
67. Вивчення літератури, визначення напрямів та відбір фактичного матеріалу.
68. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду в системі професійної освіти.
69. Методи оброблення наукового матеріалу.
70. Констатувальний експеримент у дослідженні 015 Професійна освіта.
71. Формувальний експеримент як етап дослідження зі спеціальності 015 Професійна освіта.

Зразки білетів вступного випробування з теорії і методики професійної освіти

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Спеціальність 015 Професійна освіта

Екзамен зі спеціальності «Теорія і методика професійної освіти»

Екзаменаційний білет № 1

1. Нормативно-правові документи, що регулюють розвиток професійної освіти, визначають основні напрями її реформування.
2. Тенденції інтернаціоналізації професійної освіти України.
3. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія.
4. Питання з теми реферату

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Спеціальність 015 Професійна освіта

Екзамен зі спеціальності «Теорія і методика професійної освіти»

Екзаменаційний білет № 4

1. Види і типи педагогічних досліджень (015 Професійна освіта).
2. Заклади вищої освіти України. Національний і дослідницький університети.
3. Науковий апарат (об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза) дослідження з теорії і методики професійної освіти.
4. Питання з теми реферату

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Спеціальність 015 Професійна освіта

Екзамен зі спеціальності «Теорія і методика професійної освіти»

Екзаменаційний білет № 16

1. Індивідуальний супровід у професійній освіті.
2. Семінарське заняття, методика його підготовки і проведення.
3. Освіта впродовж життя: педагогіка, андрагогіка, геронгогіка.
4. Питання з теми реферату

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Спеціальність 015 Професійна освіта

Екзамен зі спеціальності «Теорія і методика професійної освіти»

Екзаменаційний білет № 22

1. Структура управління закладом вищої освіти.
2. Трансформація освітнього середовища у закладах освіти України воєнного часу.
3. Концепція освіти впродовж життя.
4. Питання з теми реферату

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА

1. Андрущенко В.П. Світанок Європи: Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття. Київ: Знання України, 2011. 1099 с.
2. Андрущенко В.П. Організоване суспільство: Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу: у 2 кн. Кн. 1: Від мрії до дії. Київ: Знання України, 2018. 659 с.
3. Андрущенко В.П. Організоване суспільство: Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу: у 2 кн. Кн. 2: Філософія новітнього державотворення. Київ: Знання України, 2018. 647 с.
4. Андрущенко В.П. Феномен освіти: в 5-ти книгах. Суми: Університетська книга, 2020. (Кн. 1: Поняття освіти: зміст та предметне поле. 452 с.; Кн. 2: Структурно-функціональний аналіз освіти. 592 с.; Кн. 3: Екзистенційний простір освіти. 500 с.; Кн. 4: Українська освіта: історія становлення, розвиток, модернізація. 560 с.; Кн. 5: Статті та інтерв'ю. 536 с.).
5. Андрущенко В.П., Дем'яненко Н.М. Феномен педагогічної інноватики в науково-теоретичному обґрунтуванні й освітній практиці (концептуальні засади, результати і перспективи магістерського Проєкту «Інноваційні авторські освітньо-виховні системи»). *Інноваційні авторські освітньо-виховні системи: досвід учителів України: науково-методичний посібник*; за заг. ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. С. 12-32.
6. Артемов В.Ю. Особливості побудови онтології предметної галузі і професійного середовища в системі вищої професійної освіти. *Біоресурси і природокористування*. 2014. № 1-2. С. 155-161.
7. Астахова О. Перспективи розвитку професійної освіти в Україні. *Україна: аспекти праці*. 2010. № 4. С. 9-12.
8. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
9. Базиль Л., Орлов В. Концептуально-парадигмальні виміри підготовки здобувачів професійної освіти до молодіжного підприємництва. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету Імені Олександра Довженка*. 2023. № 3(53). С. 31-39. <http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/arkhiv-publikatsij>

10. Бойко А.М., Дем'яненко Н.М. Суб'єкт-суб'єктні відносини «вчитель-учень» як партнерська взаємодія. *Партнерство в освіті та соціальній роботі: сучасні виклики та перспективи: матеріали міжвузів. наук.-практ. конф.* (Хмельницький, 22 лют. 2022 р.). Хмельницький: ПП «А.В.Царук», 2022. 255 с. С. 17-20.

11. Брикова Т.М., Терешкін О.Г. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс] : навч. посібник. Електрон. дані. Харків: ХДУХТ, 2020. Назва з тит. екрана.

12. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень. Харків: Право, 2023. 488 с.

13. Дем'яненко Н.М. Автономія університету як умова інтернаціоналізації вищої освіти: українські історичні практики і виклики сьогодення. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка*. Кременець : ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2020. Вип. 13. С. 6-22.

14. Дем'яненко Н.М. Асистентська практика. *Навчально-науковий комплекс освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти) / Дем'яненко Н.М., Акініна Н.Л., Булда А.А., Кравченко І.М., Кухар Л.О., Смікал В.О.; за ред. Н.М. Дем'яненко*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С. 250-265.

15. Дем'яненко Н.М. Відкритий освітній простір університету: контекстно-компетентнісна модель підготовки фахівця-педагога. *Історико-педагогічні студії: Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2022. Випуск 15-16. С. 44-54.

16. Дем'яненко Н.М. Герогогіка в концепції ціложиттєвої освіти. *Освіта дорослих в умовах невизначеності: залучення, мотивація, тенденції : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф.*, Харків, 11 лют. 2022 р. / М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т «Нар. укр. акад.» [та ін. ; редкол.: К. В. Астахова (голов. ред.) та ін.]. – Харків: Вид-во НУА, 2022. С. 96-99.

17. Дем'яненко Н.М. До проблеми формування системи національно-патріотичного виховання молоді в Україні. *Нова українська школа – середовище щасливого дитинства: матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції*, Хмельницький, 23 лютого 2023 р. Хмельницький: ПП «А.В. Царук», 2023. 374 с. С. 90-93.

18. Дем'яненко Н.М. Індивідуальний супровід професійного зростання фахівця (тьюторство). *Навчально-науковий комплекс освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти) / Дем'яненко Н.М., Акініна Н.Л., Булда А.А., Кравченко І.М., Кухар Л.О., Смікал В.О.; за ред. Н.М. Дем'яненко*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С. 87-122.

19. Дем'яненко Н.М. Ідея і автономія університету: світовий досвід для України. *Zeszyt Naukowy Prac Ukrainoznawczych. Akademia im. Jakuba z*

Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. Gorzow Wielkopolski, 2023. Nr 10. С. 67-87.

20. Дем'яненко Н.М. Інноваційні авторські освітньо-виховні системи: досвід учителів України: науково-методичний посібник / Н.М. Дем'яненко, Н.Л. Акініна, Т.В. Багрій, І.М. Кравченко, В.О. Смікал; за заг. ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 353 с.

21. Дем'яненко Н.М. Історія педагогіки як методологія сучасного педагогічного знання. *Освітні системи: ретроспектива, інноватика* (до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа»). *Електронний збірник матеріалів наукового онлайн-семінару* / за ред. д. пед. н., проф. Дем'яненко Н. М. Київ: ВЦ НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. С. 49-54.

22. Дем'яненко Н.М. Методологія тьюторингу з позицій психологічного знання. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. 2023. Вип. 17. С. 7-17. <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-17.1>

23. Дем'яненко Н.М. Організація експериментальної діяльності (015 Професійна освіта). *Навчально-науковий комплекс освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти)* / Дем'яненко Н.М., Акініна Н.Л., Булда А.А., Кравченко І.М., Кухар Л.О., Смікал В.О.; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С. 217-249.

24. Дем'яненко Н.М. Освітній простір педагогічного університету: зміна пріоритетів. *Європейські педагогічні студії (European pedagogical studies)*. 2013. № 3-4. С. 128-140.

Дем'яненко Н.М. Парадигмальний вимір розвитку педагогічної освіти в Україні. *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу: збірник матеріалів міжнародного форуму* / за заг. ред. проф. В.П. Андрущенка. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 433 с. С. 44-46. <https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02>

25. Дем'яненко Н.М. Парадигмальні напрями моделювання історичного розвитку вищої школи в Україні ХІХ-початку ХХІ ст. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки* / за заг. ред. В.Є. Бенери. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 14. С. 89-98.

26. Дем'яненко Н.М. Технологія ситуативного моделювання у підготовці викладача-тьютора (магістерський рівень). *International scientific-practical conference "Modern challenges and topical issues of science, education and society": conference proceedings* (Tampere, Finland, February 7, 2024). Tampere, Finland: Scholarly Publisher ICSSH, 2024. 83 pages. P. 12-13.

27. Дем'яненко Н.М., Бойко А.М. Науково-теоретичне підґрунтя технології освітнього тьюторингу. *The XXXI International Scientific and Practical Conference «Problems of training a modern specialist: theory, history, practice»*, August 05-07, 2024, Sofia, Bulgaria. 226 p. С. 151-157.

28. Дем'яненко Н.М., Бойко А.М. Професійний розвиток особистості засобами тьюторингу (рівень магістратури). *The XXX International Scientific and Practical Conference «Modern information technologies in education and science»*, July 29-31, 2024, Prague, Czech Republic. 216 p. P. 178-184.

29. Дороніна Т.О. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні: навч. посіб. для магістрантів зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Кривий Ріг: КДПУ, 2018. 250 с.

30. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навчальний посібник. 2-е вид., переробл. і доп. Київ: Видавництво Ліра-К., 2017. 456 с. Режим доступу: <http://lira-k.com.ua/preview/12230.pdf>

31. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р. № 1556 –VII [Електронний ресурс] Режим доступу: Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15/ed20150722>

32. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Редакція від 16.07.2019 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

33. Законодавче забезпечення розвитку систем професійної освіти і навчання в країнах Європейського союзу: практ. посіб. / О.В. Бородієнко, О.П. Радкевич, О.В. Базелюк, М.М. Шимановський; за заг. ред. О.В. Бородієнко. Житомир: «Полісся», 2019. 188 с.

34. Кислий В.М. Організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2023. 224 с.

35. Копілевич В.А. Складові якості професійної вищої освіти. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України* / Редкол.: Мельничук Д.О. (відп. ред.) та ін. 2013. Вип. 192, Ч.1. С. 245-253.

36. Коробко Л. І. Механізми управління комплексом професійної освіти. *Економіка та держава*. 2008. № 1. С. 98-101.

37. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.

38. Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Київ: Університетська книга, 2024. 219 с.

39. Методичні рекомендації до написання і оформлення магістерських робіт / автор.-упор. Н.М. Дем'яненко, І.М. Кравченко. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. 113 с.

40. Навчально-науковий комплекс освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти) / Дем'яненко Н.М., Акініна Н.Л., Булда А.А., Кравченко І.М., Кухар Л.О., Смікал В.О.; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 265 с.

41. Освітньо-професійний комплекс підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,

ОПП «Педагогіка вищої школи. Тьюторинг»: навчально-методичний посібник / укл. Н.М. Дем'яненко, В.Б. Вишківська; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 150 с.

42. Основи наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / Н.В. Гнасевиц, Т.В. Гончарук, М.І. Гурик [та ін.]; за заг. ред. Т.В. Гончарук. Тернопіль: Крок, 2014. 273 с.

43. Основні напрями досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні. Київ: НАПН України, 2021.

44. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>

45. Професійні навчальні заклади в країнах Європейського Союзу: практ. посіб. / Л.П. Пуховська, О.В. Бородієнко, С.О. Леу, О.В. Мельник, Шимановський М.М., Кравець Ю.І.; за заг. ред. В.О. Радкевич. Київ: ІПТО НАПН України, 2017. 219 с.

46. Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти: монографія / авт.: О.П. Воробйова, М.В. Гриценко, В.І. Луговий, О.Ю. Оржель, О.М. Слюсаренко, А.В. Ставицький, Ж.В. Таланова, В.П. Ткаченко, К.А. Трима; за ред. В.І. Лугового, Ж.В. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. 229 с.

47. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр., Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р.

48. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід: монографія / В.О. Радкевич, Л.П. Пуховська, О.В. Бородієнко, О.П. Радкевич, Н.В. Базелюк, Н.М. Корчинська, С.О. Леу, В.В.Артемчук; за заг. ред. В.О. Радкевич. Київ: ІПТО НАПН України, 2018. 223 с.

49. Сясєв А. Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій. Дніпро: ДНУ, 2025. 72 с.

50. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: «Федорко», 2014. 408 с.

51. Education at a Glance 2021: OECD Indicators. Glossary. *OECD*, 2014 [Electronic resource]. URL: www.oecd.org/.

52. Global Education Digest 2020: Comparing Education Statistics across the World. *UNESCO Institute for Statistics*. [Electronic resource]. URL: www.uis.unesco.org/.

53. Demyanenko Natalia. "Innovative author's education systems": a scientific project at National Pedagogical Dragomanov University. *Рідна школа*. 2020. № 1. С. 32-37.

54. Demyanenko N. Tutoring as pedagogical action and new profession: systematic approach to the problem. *Вища освіта України*. 2020. № 2. С. 59-66.

55. Demyanenko Natalia. Educational innovation studies as a complex system. *Interdisciplinary studies of complex systems*. 2020. № 16. Р. 87-101. DOI: <https://doi.org/10.31392/iscs.2020.16.087>

56. Demyanenko N.M., Benera V.E., Kolyadenko S.M., Sytniakivska S.M., Kravchenko I.M., Lomakovych V.Ya., Syrotyuk M.V., Smikal V.O., Borova

V.E., Malinovska N.V. *The World Space of Higher Education: Trends in Internationalization and Development*: the collective monograph / Edited by N. Demyanenko. Warsaw: RS Global Sp. Z O.O., 2020. 160 p. DOI: <https://doi.org/10.31435/rsglobal/020>

57. Demyanenko N.M. Internationalization of the educational and scientific space at pedagogical university. *The World Space of Higher Education: Trends in Internationalization and Development*: the collective monograph / Demyanenko N.M., Benera V.E., Kolyadenko S.M., Sytniakivska S.M., Kravchenko I.M., Lomakovych V.Ya., Syrotyuk M.V., Smikal V.O., Borova V.E., Malinovska N.V. / Edited by N. Demyanenko. Warsaw: RS Global Sp. Z O.O., 2020. P. 11-27. DOI: <https://doi.org/10.31435/rsglobal/020>

58. Demyanenko N.M. University autonomy as a condition for the internationalization of higher education: Ukrainian historical practices and current challenges. *The World Space of Higher Education: Trends in Internationalization and Development*: the collective monograph / Demyanenko N.M., Benera V.E., Kolyadenko S.M., Sytniakivska S.M., Kravchenko I.M., Lomakovych V.Ya., Syrotyuk M.V., Smikal V.O., Borova V.E., Malinovska N.V. / Edited by N. Demyanenko. Warsaw: RS Global Sp. Z O.O., 2020. P. 69-83. DOI: <https://doi.org/10.31435/rsglobal/020>

59. Demyanenko N. Historical and paradigmatic development of educational processes in Ukraine: author's substantiation. *Czech-polish historical and pedagogical journal*. 2020. # 2. S. 176-188.

60. Demyanenko N.M. The idea of “lifelong learning” in the global educational space: history, projection into perspective. *Section I. Lifelong learning: civilizational dimension, Ukrainian experience. Lifelong learning: trends, challenges, prospects*: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. P. 27-41. DOI: <https://doi.org/10.37835/2410-2075-2021-1-01-1>

61. DEMYANENKO Natalia, ILLIUSCHENKO Serhii, POVIDAICHYK Mykhailo, DOROSH Tetiana. The Problem of Developing the Reflexivity of Future Specialists in Social and Humanistic Sciences in the Context of Postmodernism. *Postmodern Openings*. 2021. Volume 12. Issue 4. P. 171-183. (Indexed by Web of Science Core Collection). DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.4/>

62. Demyanenko, N., Bidenko, L., Bilyakovska, O., Burnos, Y., Pylypenko-Fritsak, N., Lilik, O., & (2022). Information and Communication Technologies for Training Future Teachers: an Adaptation to the Aspects of the Postmodern Society. *Postmodern Openings*. 2022. 13(3). P. 106-121.

63. Demyanenko, N., Boyko, A., Dubrovina, I., Tepla, O., & Ivanova, L. Training of the future teachers to design animation and recreational space for different age students, Education and Upbringing of Youth in New Realities: Perspectives and Challenges. *Youth Voice Journal*. 2022. Vol. II pp. 18-34. ISBN (ONLINE): 978-1-911634-58-4.

64. Lifelong learning: trends, challenges, prospects: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. 366 p.

65. University Autonomy in Europe II. The Scorecard / by Thomas Estermann, Terhi Nokkala & Monika Steinel. EUA, 2018. 81 p. [Electronic resource]. URL: <http://eua.be/publications/eua-reports-studies-and-occasional-papers.aspx>.